

Kreppan kom seint til Føroya

Ríkisumboðsmaðurin heldur, at føroysku politikarnir sýna ikki umsitingini so stóran ans, sum hon hevur uppiborið, og at tað er ov einvíst at leggja stóran part av skyldini fyri kreppuna á danskar myndugleikar

Bent Klinte hevur verið ríkisumboðsmaður í sjei ár, og reimingarnar hava ongantíð verið stórr millum Danmark og Føroyar, enn tær hava verið hesa tíðina.

Ríkisumboðsmaðurin minnist støðuna, tá hann kom til Føroya á vári 1988: – Eg mætti í lögtinginum stutt undan at lögtingssetan 1987/88 endaði. Kanska skilti eg ikki so væl føroyskt, men tað vóru stór tøl, sum vóru á pappirinum.

Vart tú klökkur?
– Eg visti í hvussu so er, at hetta var ikki í tráð við tað, sum ráðgevdandi nevndin fyri Føroyar hevði skrivað til forsætismálaráðið. Tær frágreiðingarnar vóru tað fyrsta eg las, og tað var ikki tespilur lesnaður. Valstriðið á heysti 1988 snúði seg um, hvussu stór uttanlands-skuldin var, og í 1989 fór tað smátt um smátt at ganga upp fyri føroyingum, at tað stóð ikki so væl til, sum mett frammanundan.

Leingi um at víðurkenna kreppuna

Ríkisumboðsmaðurin heldur tó, at føroyingar vóru seinir at víðurkenna, at talan var um kreppu.

– Eg minnist, at umboð fyri DRTV tósaði við meg í sambandi við at drotningin vitjaði her í 1990. Tíðindakvinnan setti ein spurning, sum bar í sær, at tað var sjálvsagt, at Føroyar vóru í sværari kreppu, men eg snaraði svarinum soleiðis, at útgangsstøðið ikki varð tikið í táljalsagða, at Føroyar vóru í kreppu.

Tað helt eg vera neyðugt, tí fleiri av føroysku politikarunum mettu ikki, at talan var um djúpa kreppu.

Kreppan og ríkið

Bent Klinte sigur, at arbeiðsbyrðan hjá ríkisumboð-

um er nógv økt síðani kreppan av alvara fór at gera um seg.

– Tað er einki dulsmál, at dansku myndugleikarnir hava víst føroyskum víðurskiftum nógv stórr áhuga, síðani oktober 1992.

Hvussu kemur tað til sjóndar?

– M.a. í at vit fæa nógv fleiri fyrspurningar um, hvat fer fram í Føroyum, og vit verða eisini biðin um fleiri metingar av støðuni. Tað gera vit, og sum grundarlag nýta vit samskipti við føroyskar politikarar og embætisfólk og so ikki minst tað, sum fer fram í føroysku pressuni.

Men hava danir havt ov litla áhuga fyri føroyskum víðurskiftum undan 1992?

Fyrirverandi ríkisumboðsmaðurin er diplomat, og hann tósaði altíð í diplomatiskum vendingum, men tá vit koma inn á politisku víðurskifti millum Føroyar og Danmark hugsar hann seg upp aftur betri um:

– Tað ber altíð til at siga, at danir hava hugsað ov litla um Føroyar, men tann spurningurin hevur fleiri síður. Danir hava vítað um ynskið hjá føroyingum í stóran mun at ráða sær sjálvum, og danir hava ikki ynskt at blanda seg uppi og harvið at verða ákærdir fyri hjálанда-politikk, bæði í Føroyum og ikki minni í altjóða samfelagnum.

Nu ber til at hyggja í bakkspeglid og siga, at teir hava blandað seg ov litla, men tað hevur verið torført.

Fyrisitingin er neyðug

Tað hevur mangan verið sagt, at føroyska umsitingin er ov stór og kostnaðarmikil, og at tað er neyðugt at skerja hana. Onnur hava sagt, at fyrisitingin hevur verið ov litil, og at tað er partur av orsökini til fyrisitingarlaga mis-

røkt.

– Vit kunnu staðfesta, at umsitingin er neyðugur liður í fólkaraðsligu styrisskipanini, og vit kunnu staðfesta, at tað upp á seg er dyrari at umsita eitt litla samfelag enn eitt stórt samfelag. Nógvar av uppgávum eru tær somu, um fólkagrundarlagið er ymskt. Í Viborg statsamt búgva 250 túsund fólk, og í Føroyum búgva 45 túsund, men uppgávurnar eru ofta tær somu. Tøknfrøðin er goð, og tað er ofta líka mikið, hvussu nógv fólk talan er um. Tað, sum hevur tyding, er, at skipanin er tøk.

Minar royndir í samskiptinum við føroyskar politikarar í lögtinginum, siga mær, at kanska eru tað nógvir politikarar, sum ikki eru nóg medvitandi um, at skrivstovveldið hevur so stóran leiklut. Tað tyktist sum teir halda lógaruppskotið vera endaliga avgreitt, tá tað er samtykt við 3. viðgerð í tinginum.

Er føroyska umsitingin nóg goð?
– Tað tekur tíð at byggja eina umsiting upp. Danska umsitingin er bygd upp í nógvi ættarliði, meðan tann føroyska framvegis er ung. Uppgávurnar eru ógvuliga nógv ótær seinnu árin, og stóri trupulleikin er at fáa nóg mikið av fólkið, sum er skulað til uppgávurnar, sum eru fjøltáttaðar.

Hetta hevur aftur tvær síður. Onnur er peningajáttanin og hin eru fólkini. Men fyri mær er tað er eingin ivi, at tað verður arbeitt miðvíst við spurninginum, tað eru nógv dugnalig fólk, og tað gongur rætta vegin.

-nes

Danir sum hava arbeitt í Føroyum hava mong felags áhugamál

Tað er við blandaðum kenslum at Bent Klinte og konan flyta úr Havnini og til Viborg

Í nýggju og eitt hálvt ár hava hjúnini Birthe og Bent Klinte búið í Føroyum. Tey vóru her í tvey ár fyrrapartin av sjeitiárunum, og so hava tey aftur verið her síðani á vári í 1988.

Tey eiga trí vaksni børn, sum búgva í Keypmannahavn, men hóast tað, so flyta tey til Viborg at búgva.

– Tíðin í Føroyum hevur gjørt okkum, til tað, sum danir rópa próvinsbúgvar. Áðrenn vit komu til Føroyar, búið vit alt okkara vaksna liv í Keypmannahavn, men okkum dámar betur at fara aðra staðni at búgva nú. Tað eru fyrimunir og vansar at búgva í litla samfelag, men alt í alt dámar okkum tað, sigur Bent Klinte.

Hann heldur, at tað hendir okkurt við dønum, sum búgva leingi í Føroyum:

– Vit vistu, tá vit komu, at talan var um avmarkað tíðarskeið, og tí hava vit alla

tíðina roknað við, at vit skuldu avstað aftur. Men tað er við blandaðum kenslum, at vit fara. Vit hava knýtt nógvi vinarbond, og nú vit hava ferðast kring landið við drotningini, hava vit fingið nógvi goðynski frá fólki, sum vit kenna.

Birthe Klinte er útbúgvin fólkaskúlaáðari, og hon hevur fingið starv í Viborg. Hon hevur ikki havt starv í Føroyum. Í staðin hevur hon lagt nógva orku í listaarbeiðið, sum hon hevur stóran alsk til. Í síðstu viku hevði hon saman við øðrum framsýning. Nógvi fólk stúkkast inn á gólv, og tær seldu ikki so lítið, tá hugsað verður um umstøðurnar í landinum.

Felagsnevnanin

Síðani heimastýrisskipanin kom í 1948 og amtmaðurin gjordist til ríkisumboðsmann, hava seks ríkisumboðsmenn verið í Føroyum. Allir uttan Mo-

gens Wahl, sum fór í starv hjá drotningini, eru farnir úr Føroyum og í starv sum statsamtmenn.

Groth er amtmaður í Århus og Bendtsen er í Roskilde amt. Bent Klinte hevur sum ríkisumboðsmaður tikið lut á fundunum, sum plaga at vera millum amtmennin:

– Danir, sum hava verið í Føroyum, hava nógvi felags áhugamál, og tí er tað kanska ikki undarligt, at vit triggir sum oftast hava sítið við sama borði í matarsteðgunum.

Konan og eg hava mangantosað um veruleikan, at danir, sum hava búið í Føroyum hava felags áhugamál. Áhugin fyri Føroyum og føroyingum er stórur. Ein partur av okkum er eftir, og vit kunnu ikki imynda okkum annað, enn at vit fara at vitjað aftur.

-nes

Lýsið í sosialinum